

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / *Received*: 05.03.2018 • Kabul Tarihi / *Accepted*:08.05.2018.

6360 Sayılı Kanun ve Ankara İline Etkileri

Seher CEYHAN

Şehir Plancısı
Necmettin Erbakan Üniversitesi-Şehir ve Bölge Planlama Bölümü-Konya-Türkiye
ORCID:0000-0003-4987-8765
Mail adresi:seher.egriceyhan@gmail.com

Dr. Semiha Sultan TEKKANAT

Şehir Plancısı
Necmettin Erbakan Üniversitesi-Şehir ve Bölge Planlama Bölümü-Konya-Türkiye
ORCID: 0000-0003-0223-8517
Mail adresi:semihaeryilmaz@gmail.com

Öz

Büyükşehir Belediyesi Kanununda günümüze kadar birçok değişiklik yapılmıştır. Bunlardan bir tanesi de; 2012 yılında çıkarılan ve başta 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu olmak üzere birçok kanunda değişiklik yapan ve bununla birlikte mevcut yönetim sisteminde karşılaşılan sorunları çözmek amacıyla düzenlenen 6360 sayılı kanundur. Bu düzenleme ile büyükşehir sisteminde idari, mali, sosyal, siyasi ve kamusal hizmetlerin sunumu bakımından önemli değişiklikler olmuştur.

6360 Sayılı Kanun ile mahalli idarelerin sayısında değişme olduğu gibi; Ankara Büyükşehir Belediyesi dahil olmak üzere İl Özel İdareleri kapatılan illerdeki büyükşehir belediyelerinin, görev, yetki ve sorumluluklarında artış olmuştur. Kanun kapsamında büyükşehir belediyelerinin genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamından aldıkları payda artma, otopark gelirleri, mahalleye dönüşen köy yerleşimlerinden ilerleyen yıllarda vergi, harç, katılım paylarının alınması gibi düzenlemeler getirilerek büyükşehir belediyelerinin gelirlerinde artma olmuştur. Yasal yapıdaki değişimin; merkezi ve yerel yönetimler arasındaki ilişkiyi değiştirdiği görülmektedir. Yerel yapıdaki yönetsel yapı değişiminin mekânsal ve sosyal yapıdaki değişimi de beraberinde getireceği, planlama alanında farklı sorunsalları ortaya çıkaracağı da açıktır. Literatürde 6360 sayılı kanunun yasal, hukuki ve merkezileşme-yerelleşme boyutları ve yerel yönetimlere etkilerini irdeleyen çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmada; 6360 sayılı On dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe de Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun incelenerek bu kanunun Ankara İline etkileri irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: 6360 Sayılı Kanun, Büyükşehir Belediyesi, Ankara.

Law Numbered 6360 and Its Effects on Ankara Province

Abstract

There are so many changes have been applied to Metropolitan Municipality Law. One of them is the law numbered 6360 dated at 2012 which changed the number of laws including the Metropolitan Municipality Law numbered 5216 and aimed to fix many problems that confronted. With this arrangement, there are important changes in the administrative, financial, social, political and public services of Metropolitan Municipality system.

With the Law numbered 6360, there are changes in the number of local governments as well as there are noticable incremental changes about the duties, authorities and responsibilities of Metropolitan Municipalities including Ankara Metropolitan Municipality which their Special Provincial Administrations are closed. Incomes of Metropolitan Municipalities increased with the arrangements of increased shares of municipalities from the common budget, increased shares of taxes, autopark incomes, taxes from the villages turned to metropolitan districts, increased fees and common shares, related to the Law. It is observed that, the law changed the relationship between central government and local governments. It is obvious that structural administrative change brings also the spatial and social changes and leads to new emerging problems in the field of urban planning. There are various articles on Law of 6360 searches its legal, local, global aspects and effects on local governments. In this article, Law of 6360 will be examined and its effects on Ankara Province will be revealed.

Keywords: Law numbered 6360, Metropolitan Municipalities, Ankara.

GİRİŞ

Türkiye’de İstanbul, Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri; 1984 yılında yürürlüğe giren 3030 sayılı kanun ile kurulan ilk büyükşehirlerdir. 1986 yılında 3306 sayılı kanun ile Adana, 1987 yılında 3391 sayılı kanun ile Bursa, 3398 sayılı kanun ile Gaziantep, 3399 sayılı kanun ile Konya, 1988 yılında 3508 sayılı kanun ile Kayseri, 1993 yılında 504 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit, Mersin ve Samsun, 2000 yılında 593 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Adapazarı, 2012 yılında yayınlanan 6360 sayılı kanun ile Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Mardin, Muğla, Kahramanmaraş, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van ile son olarak 2013 yılında yayınlanan 6447 sayılı kanun ile Ordu Büyükşehir Belediyeleri kurulmuş olup toplam 30 adet büyükşehir belediyesi bulunmaktadır.¹

2004 yılında yayınlanan 5216 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Kanunu” ile Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda birtakım niteliksel değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca bir ilde büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için nüfusunun 750 bin olması şartı getirilmiş; büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki orman köyleri dışında diğer köylerin tüzel kişiliğine son verilerek mahalleye dönüştürülmüştür. Valilik binası esas alınarak çizilen 50 kilometre yarıçaplı alan büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturmuştur. Orman köyü niteliği taşıyan köyler ise; köy tüzel kişilikleri korunarak bağlı oldukları büyükşehir belediyelerine bağlanmıştır. 2004 yılında yürürlüğe giren 5216 sayılı kanunda yerleşim birimleri dikkate alınarak birtakım değişiklikler yapılmış olup, 2008 yılında yürürlüğe giren 5747 sayılı kanunda yerleşim birimlerinin arka planda kaldığı görülmektedir. 5747 sayılı kanun sonrasında ise Ankara’daki 16 adet ilk kademe belediyesi kapatılmıştır. 2012 yılında yayınlanan 6360 sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”; sınırlar, idari yapı, mali yapı, yönetsel yapı gibi alanda da birçok değişikliği beraberinde getirmiştir.²

6360 sayılı kanun ile sayısı 30’u bulan büyükşehirlerin alanı Türkiye yüzölçümünün yaklaşık %51’ini oluşturmaktadır. Büyükşehir belediyesi kurulan iller Türkiye nüfusunun yaklaşık %77’sini oluşturmaktadır. Bu durum Türkiye’de yaşayan insanların dörtte üçünün bu yasadaki etkileneceğini göstermektedir.³

6360 sayılı kanun ile yeni büyükşehir belediyeleri kurulması, büyükşehirlerdeki köylerin mahalleye dönüştürülmesi ve il özel idarelerinin kapatılması birçok

---

¹ Topçu, Dilek. Türkiye’de Yeni Büyükşehir Belediye Sistemi, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yerel Yönetimler Anabilim Dalı, Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı, İstanbul, 2015, s 24-25.

² Arıkboğa, Eray. “Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli”, **Yerel Politikalar Dergisi**, Yıl:1, Sayı:3, 2013, s 48, 59, 61.

³ Çelikyay, Hicran. “Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası”, **Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı**, Sayı:101, s 7.

değişikliğe neden olmuştur. Bu çalışma ile 6360 sayılı kanunun Ankara iline olumlu/olumsuz etkilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle bu kanuna neden ihtiyaç duyulduğuna ve kanunun kapsamına değinilmiştir. Kanun ile ilgili literatür taraması yapılarak etkileri hakkında bilgi edinilmiştir. Daha sonra Ankara ilinin genel özelliklerine değinilerek, kanun öncesi ve sonrasında; Ankara ilinin idari yapı, sınırları, görev/yetki, sorumlulukları; mali yapısındaki değişiklikleri incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda, betimsel bir yaklaşımla ele alınan konunun genel bir değerlendirmesi yapılarak önerilerde bulunulmuştur.

6360 SAYILI KANUN

Literatürde 6360 sayılı kanunu; 2004’de başlayan yerel yönetim reformu çabalarını geliştiren, yeni bir halka olarak değerlendirmektedir.⁴ 6360 sayılı kanun ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5393 sayılı Belediye, 5302 sayılı İl Özel İdaresi, 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi, 2464 sayılı Belediye Gelirleri, 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında, 5682 sayılı Pasaport Kanunu, 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi, 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunlarında değişiklikler yapılmıştır (6360 SK).

6360 Sayılı Kanun’un Gerekçesi

Literatürde 6360 sayılı kanunun gerekçesinin iki ana eksen üzerinde inşa edildiği belirtilmektedir. Bunlardan ilki, yeni kamu yönetimine dayalı temel ilkeleri esas alan yerel yönetim anlayışına geçilmesi konusundadır. Bu kapsamda; küresel düzlemde öne çıkan “verimli”, “etkin” ve “etkili” yeni kamu yönetimi anlayışı ve buna bağlı olarak “vatandaş odaklı”, “hesap verebilen”, “katılımcı” ve “saydam” vb. esasların dikkate alındığı yerel yönetim modellerine geçilmesinin hedeflendiği belirtilmektedir. İkinci eksende ise; özellikle büyük ölçekli yerleşmelerde, tüm ili kapsayacak bir model ile yerel yönetimlerin çok parçalı yapısından kaynaklanan hizmet sorunsalının giderilmesinin hedeflendiği belirtilmektedir. Büyükşehirlerde, yerel yönetimlerin çok parçalı yapısının hizmetler üzerinde oluşturduğu olumsuzluklar ise; küçük ve çok sayıda yerel yönetimlerin varlığı, imar planlarının bütünsellikten uzak olması, etkin olmayan kamu kaynaklarının kullanımı, yerel hizmetlerin planlama ve sunumundaki koordinasyon eksikliği, ölçek ekonomisinden yararlanamama, ulaşım, çevre koruma vb. hizmetlerde aksamaların yaşanması olarak sıralanmaktadır. Buna bağlı olarak kanunun gerekçelerinde; optimal hizmet ölçeğinde örgütlenen, büyük ölçekli ve güçlü kapasiteye sahip yerel yönetimlerin, gelişmiş teknolojilerle donatılması, nitelikli teknik personel istihdamı, uzmanlaşma, verimlilik artışı, kaynakların etkin

---

⁴ Oktay, Tarkan. “6360 Sayılı Kanuna Dayalı Büyükşehir Belediye Reformunu Anlama Ve Anlamlandırma”, *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* (ISMUS), 1/1 (2016), s 74.

kullanımı, il bütününde planlama ve uyumlu imar uygulamalarının mümkün olabileceği de ifade edilmiştir.⁵

Kamu hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu olan mahalli idarelerin; etkin, verimli, saydam, kaliteli ve insanların hayat kalitesini arttıracak hizmet sunması amacıyla yerel yönetimlere ilişkin kanunlarda değişiklikler yapılmaktadır. T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 08.10.2012 gün ve 4099 sayılı yazısı ekinde 6360 Sayılı Kanun'un gerekçeleri belirtilmektedir.

Kanunun gerekçeleri şu şekilde sıralanabilir;

- Şehirlerin idari, ekonomik, sosyal vb. yapılarında değişiklikler meydana geldiğinden yeni büyükşehir belediyelerinin kurulmasına ihtiyaç olduğu belirtilmektedir.
- Büyükşehir sınırları içinde birden çok yönetim biriminin bulunması ve yerel yönetimlerin parça parça planlar yapması yerine büyükşehir sınırları içinde bütüncül planlama yaklaşımlarının benimsenmesi amaçlanmaktadır.
- Belli bir alanda çok sayıda yerel yönetimin yetkili olması nedeniyle koordinasyonun sağlanamaması sonucu, belediye sınırının mülki sınır olması gerekliliği belirtilmektedir.
- Ölçek ekonomisinden yeterince yararlanılamaması nedeniyle kaynakların etkin ve verimli kullanımının sağlanamadığı belirtilmektedir. Büyükşehir sınırları içinde sunulan hizmetlerin tek elden yürütülmesi ile ölçek ekonomileri sayesinde koordinasyonun daha kolay sağlanacağı ve kaynak israfı yapılmayacağı amaçlanmaktadır.⁶

6360 Sayılı Kanun Kapsamı

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun; idari, mali, sosyal ve siyasi yapıda birçok değişikliği de beraberinde getirmiştir. Söz konusu 6360 sayılı Kanun'un bazı maddeleri yayımı tarihine bazı maddeleri ise 30.03.2014 tarihinde yapılan ilk mahalli idareler genel seçiminde yürürlüğe girmiştir.

6360 sayılı Kanun ile Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illeri olmak üzere 13 il belediyesi büyükşehir belediyesine dönüşmüştür. 2013 yılında yayımlanan 6447 sayılı kanun ile Ordu Büyükşehir Belediyesi kurularak büyükşehir belediyesi sayısı 30'a ulaşmıştır. Büyükşehir belediyeleri sınırları içinde yer alan orman köyleri de dâhil olmak üzere köylerin ve belde

---

⁵ Oktay, Tarkan. "6360 Sayılı Kanuna Dayalı Büyükşehir Belediye Reformunu Anlama Ve Anlamlandırma", **Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi** (ISMUS), 1/1 (2016), s 80, 81.

⁶ TBMM, "T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü-Genel Gerekçe", <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0690.pdf>, (20.02.2018).

belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Köyler mahalle olarak, belde belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı buldukları ilçe belediyesine bağlanmıştır. Mahalleye dönüşen köylerde ticari amaç taşımayan yapılar için yörenin geleneksel, kültürel ve mimari yapısına uygun Tip mimari projelerini ilçe belediyeleri veya ilçe belediyelerinin talep etmesi halinde büyükşehir belediyeleri yapacaktır. Orman köyü iken mahalleye dönüşen yerleşimlerde, mevzuatla orman köyleri ve orman köylüsüne tanınan hak, sorumluluk ve imtiyazlar kullanılmaya devam edecektir (6360 SK, md. 1,16) Mahalleye dönüşerek ilçe belediyesine katılan köy ve belediyelerce kullanılan mera, yaylak, kışlak gibi yerlerden 25.02.1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu hükümleri çerçevesinde yararlanılmaya devam edeceği hükmü eklenmiştir. Mahalleye dönüşen köylerde, kanunun yayımlandığı tarihte entegre tesis niteliğinde olmayan işletmeler ve diğer yapılar ruhsat almış sayılmaktadır (6525 SK, md. 28).

Tablo 1: 6360 Sayılı Kanun Öncesi ve Sonrası Mahalli İdare Sayıları (2014 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu)⁷

Mahalli İdare Türü	6360 Sayılı Kanun Öncesi	6360 Sayılı Kanun Sonrası
Büyükşehir Belediyesi	16	30
Büyükşehir İlçe Belediyesi	143	519
İl Belediyesi	65	51
İlçe Belediyesi	749	400
Belde Belediyesi	1977	397
İl Özel İdaresi	81	51
Köy	34283	18143

Tablo 1’de de görüldüğü gibi büyükşehirlerde bulunan orman köyleri de dahil olmak üzere bütün köylerin tüzel kişilikleri kaldırılarak 16140 adet köy mahalleye dönüşmüştür.

Büyükşehir belediyesi olan 30 ilde İl Özel İdarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. İl Özel İdareleri’nin tüzel kişiliğinin kaldırıldığı illerde; 22.02.2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve diğer mevzuatlarla verilmiş olan yetki, görev ve sorumluluklar; ilgisine göre bakanlıklar, bakanlıklara bağlı ilgili kuruluşlar ve bunların taşra teşkilatları, hazine, valilikler, büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları veya ilçe belediyeleri tarafından gerçekleştirilecektir. İstanbul ve Kocaeli dışındaki 28 adet ilde bucaklar ve bucak teşkilatları kaldırılmıştır (6360 SK, md. 1).

⁷ T.C. İçişleri Bakanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2014 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu, Ankara, 2015, s 13.

Büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde yatırım ve hizmetlerin izlenmesi, denetlenmesi, koordinasyonu, rehberlik edilmesi, hukuki destek sağlanması gibi faaliyetleri gerçekleştirmek üzere valiye bağlı olarak kamu tüzel kişiliğini haiz ve özel bütçeli Yatırım İzleme ve Koordinasyon Merkezi kurulmuştur.

Büyükşehir belediyelerinin sınırları, il mülki sınırları; ilçe belediyelerin sınırları, ilçe mülki sınırları olmuştur. Toplam nüfusu 750.000'den fazla olan illerin il belediyelerinin kanun ile büyükşehir belediyesine dönüştürülebileceği belirtilmiştir. Belediye sınırları içinde nüfusu 500'ün altında mahalle kurulamayacağı eklenmiştir. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelere, kadınlar ve çocuklar için konuk evleri açma zorunluluğu getirilmiştir (6360 SK, md. 5, 6, 15, 17).

Genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının %1,50'si büyükşehir dışındaki belediyelere, %4,50'si büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine, %0,5'i il özel idarelerine ayrılması hükmü getirilmiştir. Genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamından büyükşehirlerdeki ilçe belediyelere ayrılan %4,50'lik payın; %90'lık kısmı ilçelerin nüfusuna, %10'luk kısmı ise ilçelerin yüzölçümüne göre dağıtılacaktır. Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının %6'sı ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden büyükşehir ilçe belediyelerine ayrılan payların %30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılacaktır. Genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamından büyükşehir belediyelerine ayrılan %6'lık payın; %60'ı doğrudan ilgili büyükşehir belediyesine aktarılır. Kalan %40'lık kısmın; %70'i nüfusa, %30'u ise yüzölçümü esas alınarak büyükşehir belediyeleri arasında dağıtılacaktır (6360 SK, md. 5, 6, 15, 17).

Kanun kapsamında; tüzel kişilikleri kaldırılan belediye ve köylerin personeli, taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları, komisyon kararıyla ilgisine göre bakanlıklara, büyükşehir belediyesi, bağlı kuruluşu veya ilçe belediyesine devredilecektir. Tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idarelerinin personeli, komisyon kararıyla ilgisine göre yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, büyükşehir belediyesi, bağlı kuruluşu veya ilçe belediyesine devredilecek olup; taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları, komisyon kararıyla ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, valiliklere, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığına, büyükşehir belediyesine ve bağlı kuruluşuna veya ilçe belediyesine devredilecektir. Büyükşehir belediyesine dönüşen il belediyelerinin sahip olduğu personeli, taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları, komisyon kararıyla ilgisine göre büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyeleri ile bağlı kuruluşlar arasında paylaşılacaktır (6360 SK, Geçici md.1).

Bu Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılan köylerde, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren; emlak vergisi ile vergi, harç ve katılım payları altı yıl süreyle (31.12.2020 tarihine kadar) alınmayacaktır. Bu yerlerde içme ve kullanma suları

için alınacak ücret altı yıl süreyle en düşük tarifenin % 25'ini geçmeyecek şekilde belirlenecektir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun geçici 2'nci maddesi ile köy tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülen yerlerdeki uygulamada bu şekilde olacaktır (6360 SK, Geçici md.1).

6360 sayılı Kanun'un Geçici 1. Maddesi doğrultusunda; İstanbul ve Kocaeli dışındaki büyükşehir, büyükşehir ilçe belediyeleri ve bağlı idareler yatırım bütçelerinin %10'unu 10 yıl boyunca mahalleye dönüşen yerleşimlerin altyapı hizmeti için kullanacaklardır.

2011 yılında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminde (ADNKS) nüfusu 2.000'in altında olan belediyelerin ilk mahalli idareler genel seçiminden itibaren geçerli olmak üzere tüzel kişilikleri kaldırılarak köye dönüştürülmüştür. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyelerin personeli, her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları il özel idaresine devredilecektir (6360 SK, Geçici md. 2).

Bu Kanundaki, il özel idaresi, belediye ve köy tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına, il belediyesinin büyükşehir belediyesine dönüştürülmesine, büyükşehir belediye sınırının ilin mülki sınırlarına genişletilmesine, mülki sınır değişikliği yapılmasına ve ilçe belediyesi kurulmasına dair hükümler ilk mahalli idareler genel seçimlerinde uygulanır ve seçimler bu yerlerin yeni durumlarına göre yapılır. İlçe kurulmasına ilişkin hükümler bu Kanunun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmiştir (6360 SK, md. 36).

ANKARA İLİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Ankara kenti, 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Ankara'da açılması ile hızla gelişmeye başlamış ve 13 Ekim 1923'te Ankara kenti başkent ilan edilmiştir. 1919 yılında kentin nüfusu 25.000 civarında iken; başkent ilan edildiğinde yaklaşık olarak 30.000 nüfusa ulaşmıştır.⁸

16 Şubat 1924 tarih ve 417 sayılı Kanun ile Ankara Şehremaneti kurulmuştur. 3 Nisan 1930 tarihinde 1580 sayılı Belediye Kanunu kabul edilmiştir. Büyükşehir Belediyesi ise; Türkiye'de ilk olarak 1984 yılında yürürlüğe giren 3030 sayılı kanun ile İstanbul, Ankara ve İzmir'de kurulmuştur.⁹

Ankara ilinin; büyük bölümü İç Anadolu Bölgesinde kalmakla birlikte, Nallıhan, Beypazarı, Çamlıdere ve Kızılcahamam ilçelerinin bir kısmı Karadeniz Bölgesinde yer almaktadır. Ankara ilinin çevresinde; Bolu, Çankırı, Kırıkkale, Kırşehir, Aksaray, Konya ve Eskişehir illeri bulunmaktadır. Ankara'da; Akyurt, Altındağ, Ayaş, Bala, Beypazarı, Çamlıdere, Çankaya, Çubuk, Elmadağ, Etimesgut, Evren, Gölbaşı, Güdül, Haymana, Kalecik, Kahramankazan, Keçiören,

---

⁸ Goethe-Institut, Cengizkan Ali, "Türkiye için modern ve planlı bir başkent kurmak: Ankara 1920-1950", <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/sta/trindex.htm>, (27.02.2018).

⁹ Toksöz, Fikret, İyi Yönetişim El Kitabı, Tesev Yayınları, 2008, s 37, 38, 53.

Kızılcahamam, Mamak, Nallıhan, Polatlı, Pursaklar, Sincan, Şereflikoçhisar ve Yenimahalle olmak üzere 25 adet ilçe mevcuttur.¹⁰

Şekil 1: Ankara'ya Komşu İller¹¹

TÜİK ADNKS verilerine göre 2017 yılında Ankara ilinin nüfusu 5.445.026 kişidir. Nüfus bakımından İstanbul'dan sonra en kalabalık il Ankara olup; yüzölçümü bakımından üçüncü büyük kenttir.¹²

Tablo 2: Ankara İli Nüfusunun 2007-2017 yılları Arasındaki Değişimi¹³

Yıllar	Nüfus	Yıllar	Nüfus
2007	4.466.756	2013	5.045.083
2008	4.548.939	2014	5.150.072
2009	4.650.802	2015	5.270.575
2010	4.771.716	2016	5.346.518
2011	4.890.893	2017	5.445.026
2012	4.965.542	-	-

Ankara'nın 1927 yılı nüfus sayımına göre toplam nüfusu 404.581 iken, 90 yılda nüfusu 4.635.864 kişi (%85) artarak 2017 yılında nüfusu 5.445.026 olmuştur.

¹⁰ Ankara Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, 2038 Ankara Çevre Düzeni Planı Açıklama Raporu, 2017, s 33.

¹¹ Ankara Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, İmar ve Çevre Planlama Şube Müdürlüğü, Ceyhan Seher, 2018.

¹² Ankara Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, 2038 Ankara Çevre Düzeni Planı Açıklama Raporu, 2017, s 2.

¹³ TÜİK, "Ankara İli Nüfusu", <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, (15.03.2018).

2017 yılında Ankara ilinin nüfus artış hızı binde 18,3'tür. Ankara ilinin hane halkı büyüklüğü 2008 yılında 3,6 iken; 2017 yılında 3,1'e düşmüştür.¹⁴

Tablo 3: Ankara İlçelerinin 2017 yılı ADNKS Nüfusu¹⁵

İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus
Akyurt	32.863	Güdül	8.050
Altındağ	371.366	Haymana	27.277
Ayaş	12.289	Kahramankazan	52.079
Bala	21.682	Kalecik	12.897
Beypazarı	48.476	Keçiören	917.759
Çamlıdere	7.389	Kızılcahamam	24.947
Çankaya	921.999	Mamak	637.935
Çubuk	90.063	Nallıhan	28.621
Elmadağ	45.513	Polatlı	124.464
Etimesgut	566.500	Pursaklar	142.317
Evren	2.753	Şereflikoçhisar	33.599
Gölbaşı	130.363	-	-
Genel Toplam			5.445.026

TÜİK 2017 yılı ADNKS verilerine göre Çankaya ilçesi, 921.999 kişilik nüfusu ile Ankara il nüfusunun yaklaşık %17'sini barındıran en kalabalık ilçesidir. Nüfus bakımından en son sırada yer alan ilçe ise; 2.753 kişilik nüfusu ile Ankara il nüfusunun %0.05'ini barındıran Evren ilçesidir.

Ankara'nın başkent ilan edilmesi ve Cumhuriyetin kurulması ile birlikte ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan ilde; Makine ve Kimya Endüstrisi, Etibank gibi sanayi kuruluşları kurulmuş; bu gelişmelerle birlikte Ankara'ya göç hızlanmıştır. Ağaç işleri ile ilgili keresteciler, mobilyacılar ve döşemeciler sektörü üretime başlamıştır. Çimento fabrikası, barut fabrikası bira fabrikası gibi kuruluşların yanı sıra, makarna, un, bitkisel yağ, süt ürünleri, şeker, şarap, bira gibi besin sanayisine ait kuruluşların yanı sıra çimento, traktör, tarım aleti ve makineleri, motor, boya, tuğla, kiremit ve orman ürünleri, mobilya, madeni eşya, dokuma üreten sanayi kuruluşları da kurulmuştur. Ayrıca Türk Havacılık ve Uzay Sanayi (TAİ)'nin kurulması savunma sanayi ile ilgili en önemli yatırımlardandır.

¹⁴ TÜİK, "Ankara İli Nüfus Artış Hızı", <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, (15.03.2018).

¹⁵ TÜİK, "Ankara İlçelerinin Nüfusu", <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, (15.03.2018).

Bununla birlikte rulman ile seri halde dişli üretimi, morfin ile diyaliz makinesi üretimleri Türkiye’de yalnızca Ankara’da gerçekleştirilen faaliyetlerdir.¹⁶

Ankara ilinde 2016-2017 eğitim öğretim yılı itibariyle; 436 adet okul öncesi, 1546 adet ilköğretim olmak üzere toplam temel eğitim sayısı 1982’dir. 411 genel lise, 301 mesleki ve teknik lise olmak üzere toplam 712 tane ortaöğretim okulu bulunmaktadır. Ankara ilinde buluna temel eğitim ve ortaöğretim kapsamında bulunan toplam 2694 okuldur; 1721 tanesi resmi okul, 973 tanesi özel okuldur. Temel eğitimdeki öğrenci sayısı 681088, ortaöğretimdeki öğrenci sayısı ise 283557 olmak üzere toplam 964645 öğrenci bulunmakta olup; toplam öğretmen sayısı 68815’dir.¹⁷ Ankara’da yükseköğretim kurumları arasında 6 tane devlet üniversitesi, 9 tane vakıf üniversitesi, Gülhane Askeri Tıp Akademisi ve Polis Akademisi olmak üzere 2 tane akademi ve Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı bulunmaktadır.¹⁸

6360 SAYILI KANUN ÖNCESİ VE SONRASI ANKARA İLİ

İdari Yapı ve Sınırlardaki Değişiklikler ile Demokratik Açından Etkileri

Ankara ilinin büyükşehir belediye sınırı; 2004 yılında yürürlüğe giren 5216 sayılı kanunda, valilik binası merkez kabul edilerek çizilen 50 km’lik yarıçaplı dairenin içinde kalan Akyurt, Çubuk, Elmadağ, Kahramankazan ilçelerinin tamamı ile Ayaş, Bala, Kalecik ilçe merkezleri dâhil büyük bir kısmı, güdül, Kızılcahamam, Haymana, Polatlı ilçelerinin bir kısmından oluşmaktaydı. Bununla birlikte 5216 sayılı Kanunda 50 km’lik yarıçapın içinde kalan belde ve bucak niteliğindeki belediyeler büyükşehir belediyesine ilk kademe belediyesi olarak bağlanmış, söz konusu yarıçap içinde kalan orman köyleri ise, büyükşehir belediyesinin mücavir alanını oluşturmuştur. 2008 yılında yürürlüğe giren 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’da Ankara ilinde Altınova, Sarayköy ve Sirkeli ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. Altınova İlk Kademe Belediyesinin Yıldırım Beyazıt ve Peçenek mahalleleri ile Sarayköy ve Sirkeli belediyeleri Pursaklar İlk Kademe Belediyesine katılmıştır. Pursaklar merkez olmak üzere Ankara İlinde Pursaklar İlçesi kurulmuştur. Bununla birlikte aynı kanun ile Ankara İli Ayaş İlçesinde Çanlı ve Sinanlı, Bala İlçesinde Kesikköprü, Çubuk İlçesinde Yukarıçavundur ve Esenboğa, Elmadağ İlçesinde Hasanoğlan, Yeşildere ve Lalahan, Gölbaşı ilçesinde Bezirhane, Karagedik, Oyaca ve Selametli, Keçiören İlçesinde Bağlum, Mamak İlçesinde Kutludüğün, Sincan ilçesinde Yenikent ve Polatlı İlçesinde Temelli İlk Kademe Belediyeleri kapatılmıştır.

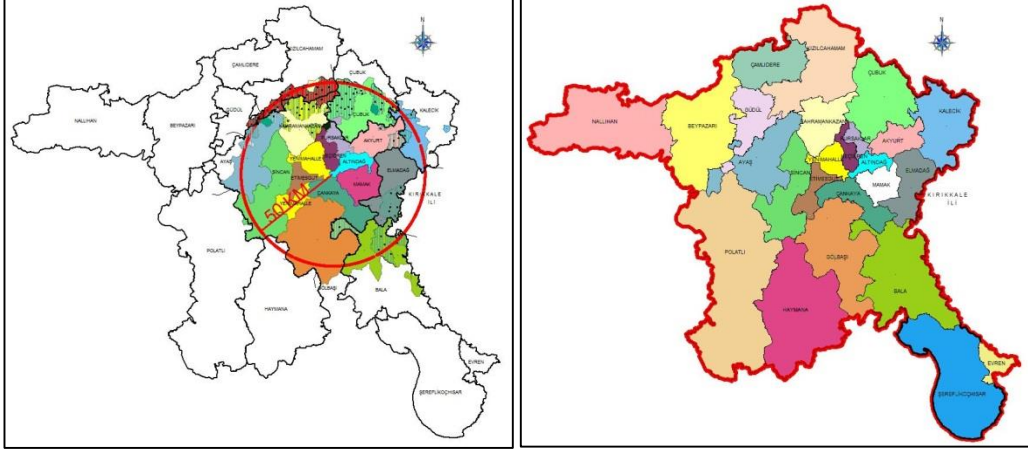
---

¹⁶ T.C. Ankara Valiliği, “Ekonomik Durum”, 2016, <http://www.ankara.gov.tr/ekonomik-durum>, (03.03.2018).

¹⁷ T.C. Ankara Valiliği, “Eğitim”, 2016, <http://www.ankara.gov.tr/egitim>, (03.03.2018).

¹⁸ T.C. Ankara Valiliği, “Eğitim”, 2016, <http://www.ankara.gov.tr/egitim>, (03.03.2018).

Şekil 2: 6360 Sayılı Kanun Öncesi ve Sonrası Ankara Büyükşehir Belediye Sınırı¹⁹

Yukardaki şekilde de görüldüğü gibi Ankara Büyükşehir Belediyesinin sınırı 5216 ve 5747 sayılı kanunlar uyarınca 662.445 hektar iken; 6360 sayılı kanun ile 2.557.594 hektar olmuştur. Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırının il sınırına kadar genişletilmiş olması planlamada bütünlüğün sağlanması açısından önemlidir.²⁰

6360 sayılı Kanun ile Ankara ilinin büyükşehir belediye sınırı il mülki sınırı, ilçe belediyelerin sınırları ise ilçe mülki sınırı olmuştur. Ankara ili mülki sınırları içinde bulunan orman köyleri de dâhil olmak üzere köylerin ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. 6360 sayılı Kanun ile Ankara büyükşehir belediyesi sınırlarına; Beypazarı, Çamlıdere, Evren, Haymana, Gündül, Kızılcahamam, Nallıhan, Şereflikoçhisar ve Polatlı olmak üzere 9 adet ilçenin de katılmasıyla büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan ilçe sayısı 16'dan 25'e yükselmiştir (Şekil 2).²¹

Belediye, köy gibi yönetsel ve mali açıdan sorun yaşayan yönetim birimleri iktisadi bakış açısıyla tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. Bu hususta yerel yönetimlere özgü temel özelliklerden birinin de küçüklük olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.²²

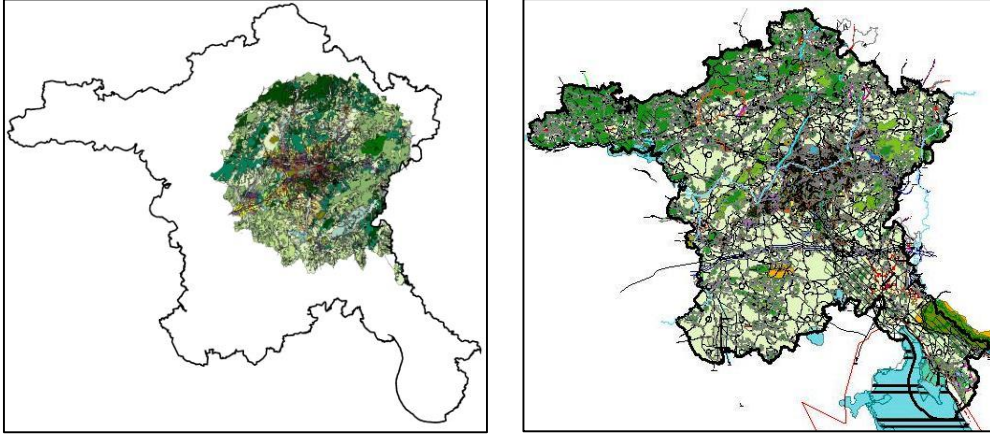
¹⁹ Ankara Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, İmar ve Çevre Planlama Şube Müdürlüğü, Ceyhan Seher, 2018.

²⁰ Ankara Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, 2038 Ankara Çevre Düzeni Planı Açıklama Raporu, 2017, s 37.

²¹ Ankara Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, 2038 Ankara Çevre Düzeni Planı Açıklama Raporu, 2017, s 34, 35.

²²Zengin, Ozan. "Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi" **Ankara Barosu Dergisi**, 2014/2, s 115.

Şekil 3: 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı ve 2038 Ankara Çevre Düzeni Planı²³

5216 sayılı yasaya göre 2006 yılında Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı; 50 km'lik yarıçaplı dairenin içinde kalan ilçeleri ile sınırlı iken 2017 yılında yapılan 2038 Ankara Çevre Düzeni Planı, 25 ilçenin tamamını kapsamaktadır.

Ülkemizdeki mekânsal planlamanın tarihsel gelişimini göz önünde bulunduracak olursak; Tanzimat döneminde mekânsal planlar semt ya da mahalle ölçeğinde yani yerel altı (mevzii) düzeyde yapılmaktaydı. 1933 yılında yürürlüğe giren 2290 sayılı Yapı ve Yollar Kanunu; yerel düzeyde planlama yapılması kararı getirilen ilk yasal düzenlemedir. 1957 yılında yürürlüğe giren 6785 sayılı İmar Kanunu, 1972 yılında yürürlüğe giren 1605 sayılı yasa ile güçlendirilmiş ve metropoliten imar planları yapma kararı getirilerek mekânsal planlama konusunda en kapsamlı kanun halini almıştır. 1985 yılında yürürlüğe giren ve halen yürürlükte olan 3194 sayılı İmar Kanunu ile bölge düzeyinde plan yapma kararı getirilmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na 648 ve 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerle ulusal ve bölgesel ölçekte mekânsal strateji planları yapma yetkisi verilmiştir. 2004 yılında yalnızca İstanbul ve Kocaeli il mülki sınırları büyükşehir sınırlarını oluşturmaktaydı. 6360 sayılı kanunla Ankara ili dahil olmak üzere 30 ilde il mülki sınır büyükşehir belediye sınırını oluşturmuştur. 6360 sayılı yasal düzenleme ile büyükşehir belediyelerine; kendi illerine ilişkin çevre düzeni planı, nazım imar planı ve uygulama imar planı yapma yetkisi verilmiştir. Kalkınma Ajansları Bölge Planları hazırlarken büyükşehir belediyeleri il çevre düzeni planları ve nazım planlar hazırlamaktadır.²⁴

²³ Ankara Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, İmar ve Çevre Planlama Şube Müdürlüğü, 2018.

²⁴ Ersoy Melih, 6360 Sayılı Yasa Ve Mekânsal Planlama Sorunları, **GAP Belediyeler Birliği Dergisi**, 2013, s 1, 2, 3, 4, 6.

Günümüzde geçerliliğini koruyan Köy Kanunu'na göre; nüfusu 2000'den az olan (442 SK, md.1); cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler denmektedir. Ancak kanunun, günümüz ihtiyaçlarına cevap veremediği de ortadadır.²⁵ 6360 sayılı kanun ile mahalleye dönüşmesi sonucu, köyler tüzel kişiliğini kaybederek yerel yönetim birimi olmaktan çıkmıştır. Tüzel kişiliğine son verilerek mahalleye dönüştürülen köylerin kaldırılmasının ayrıca demokratik açıdan da etkileri bulunmaktadır. Köy tüzel kişiliğinin kaldırılması ile yerelin demokratik anlamda olumsuz etkilendiği, yerelleşmenin karşısında merkezileşme eğiliminin öne çıktığı belirtilmektedir.²⁶

Örgütsel merkezîyetçilik ve coğrafi merkezîyetçilik şeklinde iki kategoride ele alınan merkezileşme olgusu; kamu hizmetlerine yönelik politika, karar ve yürütme süreçlerinin merkezi idare ya da merkezi idarenin sevk ve idaresindeki kurum ve kuruluşlar tarafından yerine getirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Coğrafi merkezîyetçilik; karar alma ve uygulama yetkisinin, taşra birimlerine ve yerel yönetimlere çok az yetkinin devredilmesi anlamına gelirken; örgütsel merkezîyetçilik ise; karar alma uygulama yetkisinin, en üst konumdaki otorite ya da organda toplanması anlamına gelmektedir. Yerelleşme ise; merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki idari vesayetinin azaltılması ve mali hakların merkezden yerele kayması olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda 6360 sayılı kanunun bir taraftan yerelleşme anlamında olumlu bir adım iken diğer taraftan yerelin kendi içerisinde bir merkezileşmeye sebep olacağı da ifade edilmektedir.²⁷

---

²⁵ Ulusoy ve Tekin'den aktaran Erat Veysel, "Mahalli İdare Birimi Olarak Köyler Ve 6360 Sayılı Yasanın Etkileri", **BEU Akademik İzdüşüm Dergisi**, Cilt 1. Sayı 1. Eylül 2016, s 90.

²⁶ Emre Koyuncu ve Tunga Köroğlu'dan aktaran Erat Veysel, "Mahalli İdare Birimi Olarak Köyler Ve 6360 Sayılı Yasanın Etkileri", **BEU Akademik İzdüşüm Dergisi**, Cilt 1. Sayı 1. Eylül 2016, s 93.

²⁷ Belli Aziz, Aydın Abdullah, "6360 Sayılı Kanun ve Yerelde Merkezileşme", **International Journal of Social Science**, Sayı: 55, 2017, s 403, 405, 411.

Tablo 4: 6360 Sayılı Kanun Öncesi ve Sonrası Ankara İlinin Köy, Mahalle ve Belediye Sayıları²⁸

İlçe	6360 Sayılı Kanun Öncesi			6360 Sayılı Kanun Sonrası	
	Köy Sayısı	Mahalle Sayısı	Belediye Sayısı (İlçe/Belde)	Mahalle Sayısı	Belediye Sayısı
Akyurt	3	23	1	26	1
Altındağ	-	56	1	38	1
Ayaş	13	22	2	33	1
Bala	35	21	2	55	1
Beypazarı	64	19	4	78	1
Çamlıdere	41	7	1	48	1
Çankaya	-	116	1	124	1
Çubuk	47	36	1	84	1
Elmadağ	7	23	1	30	1
Etimesgut	-	28	1	33	1
Evren	9	4	1	13	1
Gölbaşı	7	47	1	54	1
Güdül	23	12	4	31	1
Haymana	67	17	6	78	1
Kalecik	37	20	1	57	1
Kahramankazan	15	31	1	48	1
Keçiören	-	51	1	51	1
Kızılcahamam	104	7	2	109	1
Mamak	-	66	1	66	1
Nallıhan	75	14	3	82	1
Polatlı	82	13	1	95	1
Pursaklar	-	18	1	21	1
Şereflikoçhisar	43	28	5	63	1
Sincan	-	57	1	59	1
Yenimahalle	-	66	1	57	1
Toplam	672	802	45	1433	25

Tablo 4'te de görüldüğü gibi Ankara ilinde bulunan 672 adet köyün (orman köyleri de dahil olmak üzere) mahalleye dönüşmesiyle mahalle sayısı toplam 1433 olmuştur. Bununla birlikte Ayaş ilçesinde 1, Bala ilçesinde 1, Beypazarı ilçesinde

²⁸ TÜİK, "Köy, Mahalle, Belediye Sayıları", <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, (15.03.2018).

3, Gdl ilçesinde 3, Haymana ilçesinde 5, Kızılcahamam ilçesinde 1, Nallıhan ilçesinde 2 ve Şereflikoçhisar ilçesinde 4 olmak üzere toplam 20 adet belde belediyesi mahalleye dönüŐmüŐ olup bazı mahalleler birleŐtirilmiŐtir.

Görev ve Sorumluluklardaki Değişiklikler ve Etkileri

6360 sayılı kanun ile büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumluluklarında da birtakım değişiklikler yapılmıştır. Büyükşehir belediyelerinin görevleri arasına; büyükşehir belediyelerinin yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yolları yapmakla birlikte, bu yolların temizliği ve karla mücadele çalıŐmalarını yürütmek eklenmiştir. Ankara büyükşehir belediyesinin ilçelere olan uzaklığı aŐaęıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 5: Ankara Büyükşehir Belediyesinin İlçelere Uzaklıęı²⁹

İlçe	Uzaklık (Km)	İlçe	Uzaklık (Km)
Akyurt	34	Haymana	75
Altındağ	3	Kalecik	67
Ayaş	57	Kahramankazan	46
Bala	68	Keçiören	6
Beypazarı	99	Kızılcahamam	77
amlıdere	104	Mamak	9
ankaya	5	Nallıhan	158
ubuk	40	Polatlı	77
Elmadağ	41	Pursaklar	13
Etimesgut	17	Şereflikoçhisar	147
Evren	174	Sincan	24
Gölbaşı	19	Yenimahalle	4
Gdl	89		

Ankara büyükşehir belediyesine en uzak ilçeler; Evren(174 km), Şereflikoçhisar (147 km) ve Nallıhan(158 km) ilçeleridir. Ankara ilinin yüzölçümü büyük olduğundan çeperlerde bulunan mahallelere hizmet götürmek merkezde bulunan ilçelere oranla zaman alacaktır.

Büyükşehir Belediyelerine 5216 sayılı kanunda belirtilen görevlerden; yolcu ve yk terminalleri, kapalı ve açık otoparklar ile toptancı halleri ve mezbahalar yapmak, yaptırmak, iŐletmek, iŐlettirmek veya ruhsat vermek; mezarlık alanlarını tespit etmek ve defin hizmetleri ile temizlik hizmetleri, adres, numaralandırmaya

²⁹ Karayolları Genel Müdürlüğü, "İl-İlçe Mesafe Sorgulama",
<http://www.kgm.gov.tr/sayfalar/kgm/sitetr/uzakliklar/ililcelerasimesafe.aspx>, (21.03/2018).

ilişkin görevlerini meclis kararı ile ilçe belediyelerine devretme veya birlikte yapma yetkisi verilmiştir.

İlçe belediyelerine; afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etme, yıkma yetkisi verilmiştir. Bu durum büyükşehirlerin görev yoğunluğunu azaltmakla birlikte siyasi olarak da rahatlatmaktadır.³⁰

6360 sayılı kanun ile Ankara büyükşehir belediyesinin hem görevleri artmıştır hem de hizmet götüreceği alan 3,8 kat büyümüştür. Bu durum, köyden mahalleye dönüşen uzak yerleşimlere; merkez ile eşit, etkin, verimli ve zamanında hizmet götürülmesi sorunlarının oluşabileceği yönünde akıllarda soru işareti bırakmaktadır.

6360 sayılı kanun öncesinde, il özel idareleri, köy ve belediyeler arasındaki detaylı bir görev ve yetki paylaşımı bulunmaktaydı. Ancak 6360 sayılı kanun sonrasında merkezi idare, çeşitli birimleri ve diğer kamu kurumları arasında görev ve yetki uyuşmazlıkları ortaya çıkabilir.³¹

Mali Yapıdaki Değişiklikler ve Etkileri

5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'un 2'inci maddesine göre; genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının; %2,85'i büyükşehir dışındaki belediyelere, %2,50'si büyükşehir ilçe belediyelerine ve %1,15'i il özel idarelerine, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının %5'i ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden büyükşehir ilçe belediyelerine ayrılan payların %30'u büyükşehir belediye payı büyükşehir belediyelerine ayrılmaktaydı.

6360 sayılı kanun ile değişiklik yapılarak; genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının %1,50'si büyükşehir dışındaki belediyelere, %4,50'si büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine (%4,50'lik payın; %90'lık kısmı ilçelerin nüfusuna, %10'luk kısmı ise ilçelerin yüzölçümüne göre dağıtılır), %0,5'i il özel idarelerine, genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının %6'sı ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden büyükşehir ilçe belediyelerine ayrılan payların %30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılmaktadır. Büyükşehir belediyelerine ayrılan %6'lık payın; %60'ı doğrudan ilgili büyükşehir

---

³⁰ Zengin, Gökhan. "Her Yer Büyükşehir, Her Hizmet Etkin ve Verimli! 6360 Sayılı Kanun'a Yönelik Eleştirel Bir Yaklaşım", **8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 37. Kolokyumu Kent Yönetimi ve Planlama TMMOB, Biliriler Kitabı 1**, Trakya Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, Edirne, s 471.

³¹ Gözler, Kemal, "6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler: Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Hâline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun mudur?", **Legal Hukuk Dergisi**, Cilt 11, Sayı 122, Şubat 2013, s 75.

belediyesine aktarılır. Kalan %40'lık kısmın; %70'i nüfusa, %30'u ise yüzölçümü esas alınarak büyükşehir belediyeleri arasında dağıtılır.

Tablo 6: 6360 Sayılı Kanun Öncesi ve Sonrası Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilatı Toplamının Paylaşım Oranları³²

Mahalli İdare Türü	6360 Sayılı Kanun Öncesi Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilatının Paylaşımı	6360 Sayılı Kanun Sonrası Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilatının Paylaşımı
Büyükşehir Belediyeleri	%5	%6
Büyükşehir İlçe Belediyeleri	%2,5	%4,5
Büyükşehir Olmayan Belediyeler	%2,85	%1,5
İl Özel İdareleri	%1,15	%0,5
Toplam	%11,5	%12,5

Tablo 6'da da görüldüğü gibi, genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamından, büyükşehir belediyelerine ayrılan pay %5'ten %6'ya yükselmiştir.

5216 ve 6360 sayılı kanun ile mahalleye dönüşen köy yerleşimlerinde; Emlak vergisi ve diğer vergiler, harç ve katılım paylarının 6 yıl süreyle (31.12.2020 tarihine kadar) alınmayacağı; bu yerlerde içme ve kullanma suları için alınacak ücretin 6 yıl süreyle en düşük tarifenin % 25'ini geçmeyeceği belirlenmiştir. Tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülen beldelerde ise içme ve kullanma suları için alınacak ücret beş yıl süreyle en düşük tarifenin %50'sini geçmeyecek şekilde belirlenmiştir.

Mahalleye dönüşen köy yerleşmelerine 31.12.2020 tarihinden sonra emlak vergisi, yol katılım payı, içme ve kullanma suları ücretleri, ruhsat harçları, çöp vergisi ve diğer vergilerin alınacak olması dar gelirli insanları zorlayacaktır.³³

İlçe belediyelerin otoparklardan elde ettikleri gelirler; il için gereken otopark ihtiyacının karşılanması amacıyla büyükşehir belediyelerine aktarılacaktır. Otopark gelirlerinin yalnızca otopark için gerekli arsa alımları ile bölge ve genel otoparkların yapımında kullanılacaktır. Elde edilen gelirlerin siyasi baskıdan ve

³² 5779 ve 6360 Sayılı Kanun

³³ Çukurçayır Akif, Negiz Nilüfer, Yemen Aysun, "6360 Sayılı Kanun'un Uygulanmasında Köy(lü) Mü Mahalle(li) mi):Katıl(a)mayanlar Açısından Bir Değerlendirme", TODAİE Yayınları, Ankara, 2014, s 8.

denetim zafiyetinden dolayı bu gelirlerin yalnızca otopark için kullanılacağı şüphe uyandırmaktadır.³⁴

Genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamından büyükşehir belediyelerine ayrılan payın artırılması, mahalleye dönüşen köylerden vergi alınması, otopark ücretleri belediyelerin gelirlerini arttıracak önemli gelişmelerdir. Ancak bu gelirlerin mahalle statüsü kazanan köylere ve mevcut mahallelere götürülmesi gereken standart hizmet ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamayacağı ve bu konuda söz konusu 6360 sayılı kanunda değişiklik olup olmayacağı önümüzdeki yıllarda değerlendirilebilecektir.

Büyükşehir belediyeleri de dahil olmak üzere yerel yönetimlere mali kaynak sağlanırken, konu ile ilgili görüş ve önerilerinin alınması ve bununla birlikte hizmet maliyetlerindeki artışların da hesaba katılması olumlu sonuçlar doğuracaktır.³⁵

SONUÇ

6360 sayılı kanun ile 30 ilde yerel yönetim birimlerinden olan köy, belde belediyeleri ve il özel idarelerinin tüzel kişiliğine son verilmesi ve tüm yetki ve sorumluluğun büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyeleri tarafından uyum içinde sağlanması planlanmaktadır. Bununla birlikte büyükşehir belediyelerinin gelirleri de arttırılmakla beraber bu artışa; mahalleye dönüşen köy yerleşimlerinden alınacak olan vergi, harç ve katılım payları da dahildir. Bu durum ekonomik açıdan sorunları olan ve geçim sıkıntısı olan mahalleye dönüşen köy yerleşimleri için sorunlar yaratacaktır. Ayrıca köy tüzel kişiliğinin kaldırılması ile yerelin demokratik anlamda olumsuz etkilendiği ve merkezileşme eğiliminin öne çıktığı görülmektedir.

6360 sayılı kanun ile mahalli idarelerin sayısında değişiklikler olduğu gibi, 30 adet büyükşehir belediyesinde; belediye sınırları il mülki sınırlarına kadar genişletildiğinden büyükşehir belediyelerinin sorumluluk alanı büyük oranda artış göstermiştir. Bu illerde il özel idareleri kapatıldığından bu kurumun ilgisine göre bazı görev, yetki ve sorumlulukları da büyükşehir belediyelerine verilmiştir. Bununla birlikte 6360 sayılı kanun ile 30 ilde il özel idarelerinin kaldırılması ancak diğer illerde var olması ülke genelinde ikili bir yapı oluşturmuştur.³⁶

---

³⁴ Zengin, Gökhan. “Her Yer Büyükşehir, Her Hizmet Etkin ve Verimli! 6360 Sayılı Kanun’a Yönelik Eleştirel Bir Yaklaşım”, **8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 37. Kolokyumu Kent Yönetimi ve Planlama TMMOB, Biliriler Kitabı 1**, Trakya Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, Edirne, s 471.

³⁵ Özer, M. Akif, “Yerel Yönetimler Reformunda Reform:6360 Sayılı Kanun’un Düşündürdükleri”, **Yerel Politikalar Dergisi**, Yıl:1, Sayı:3, 2013, s 123,124.

³⁶ Genç, Fatma Neval. “6360 Sayılı Kanun ve Aydın’a Etkileri”, **Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 1, Özel Sayı (Sf:1-29) s 7.

Ankara iline bakıldığında; büyükşehir belediyesi önceden yakın çevresindeki 16 ilçeye hizmet götürürken 6360 sayılı kanun sonrası hizmet götürmesi gereken ilçe sayısı 25'e yükselmiş olup; yüzölçümü 3,8 kat artmıştır. Ancak yüzölçümü büyük olan ve kalabalık olan büyükşehirlerde hizmetlerin zamanında, kaliteli, verimli ve eşit olarak götürülmesi konusunda sorunlarla karşılaşılması ihtimali bulunmaktadır. Valiye bağlı olarak kurulan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın da bu konudaki rolü oldukça önemlidir.

Yeni büyükşehir belediye modelinin planlama ve kalkınma açısından olumlu etkilerinin olacağı düşünülmektedir. İlin bir bütün olarak kalkınmasını sağlamak bakımından bu modelde esneklik, hızlı hareket etme, tüm kaynakları koordine etme gibi fırsatlar bulunmaktadır. Bununla birlikte büyükşehir belediyelerinin, kamu yararı dengesini göz önünde bulundurarak yatırımları kendi iline yönlendirme ve teşvik fırsatları üretme potansiyelleri de artmaktadır.³⁷

6360 sayılı yasal düzenleme ile büyükşehir belediyelerine; kendi illerine ilişkin çevre düzeni planı, nazım imar planı ve uygulama imar planı yapma yetkisi verilmiştir. Bu durumun sonucu olarak Kalkınma Ajansları tarafından hazırlanan Bölge Planları ile büyükşehir belediyeleri tarafından hazırlanacak il çevre düzeni planları ve nazım planlar arasında çatışma sorunları ortaya çıkabilir. Bu sorunun önüne geçmek için üst ölçekli planlar arasında kademeli birlikteliğin sağlanması gerekmektedir.³⁸

6360 sayılı kanunun gerekçeleri arasında bulunan, kaynakların verimli bir şekilde kullanılarak, insanlara daha etkin, verimli ve kaliteli hizmet sağlamak olduğu açıkça görülmektedir. Bu yasanın etkilerinin sağlıklı bir şekilde ölçülebilmesi için büyükşehir olan illerde ve mevcutta büyükşehir olup hizmet sınırları genişleyen illerde zaman içindeki etkilerinin ayrıntılı analizler yapılarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Hizmet arzı, hizmet talebi, kentte yaşamının fayda/maliyeti, kentte faaliyet gösteren firmalar dikkate alınarak her büyükşehir için ayrı optimal ölçeğin belirlenmesi 6360 sayılı Kanunda belirlenen hedeflere ulaşılması bakımından daha uygun bir yaklaşım olurdu.³⁹

---

³⁷ Oktay, Tarkan. "6360 Sayılı Kanuna Dayalı Büyükşehir Belediye Reformunu Anlama Ve Anlamlandırma", **Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (ISMUS)**, I/1 (2016), s. 114.

³⁸ Ersoy Melih, "6360 Sayılı Yasa Ve Mekânsal Planlama Sorunları", **GAP Belediyeler Birliği Dergisi**, 2013, s 1, 2, 3, 4, 6.

³⁹ Kara, Mustafa. "Türkiye'de Merkezileşme-Yerelleşme Tartışmaları ve Hizmet Sunumunda Ölçek Sorunu", **Yönetim Bilimleri Dergisi**, 2016, Cilt: 14, Sayı: 27, ss. 272.

KAYNAKLAR

Ankara Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, **2038 Ankara Çevre Düzeni Planı Açıklama Raporu**, 2017, s 2, 33, 34, 35, 37, 555, 556.

Arıkboğa, Eray. “Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli”, **Yerel Politikalar Dergisi**, Yıl:1, Sayı:3, 2013, ss 58-65.

Aydın, A. H. **Kamu Yönetimine Giriş Temel Konular-Yeni Yaklaşımlar**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 142’den aktaran Belli Aziz, Aydın Abdullah, “6360 Sayılı Kanun ve Yerelde Merkezileşme”, **International Journal of Social Science**, Sayı: 55, 2017, ss. 401-413.

Belli Aziz, Aydın Abdullah, “6360 Sayılı Kanun ve Yerelde Merkezileşme”, **International Journal of Social Science**, Sayı: 55, 2017, ss. 401-413.

Çelikyay, Hicran. “Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası”, **Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı**, Sayı:101, s 7.

Çukurçayır Akif, Negiz Nilüfer, Yemen Aysun, “6360 Sayılı Kanun’un Uygulanmasında Köy(lü) Mü Mahalle(li) mi):Katıl (a)mayanlar Açısından Bir Değerlendirme”, TODAİE Yayınları, Ankara, 2014, s 8.

Erat Veysel, “ Mahalli İdare Birimi Olarak Köyler Ve 6360 Sayılı Yasanın Etkileri”, **BEU Akademik İzdüşüm Dergisi**, Cilt 1. Sayı 1. Eylül 2016, ss. 87-98.

Ersoy Melih, “6360 Sayılı Yasa Ve Mekânsal Planlama Sorunları”, **GAP Belediyeler Birliği Dergisi**, 2013, s 1, 2, 3, 4, 6.

Eryılmaz, B. **Kamu Yönetimi Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar**, Umuttepe Yayınları, Kocaeli, 2012, s. 301, 302’den aktaran Belli Aziz, Aydın Abdullah, “6360 Sayılı Kanun ve Yerelde Merkezileşme”, **International Journal of Social Science**, Sayı: 55, 2017, ss. 401-413.

Genç, Fatma Neval. “6360 Sayılı Kanun ve Aydın’a Etkileri”, **Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 1, Özel Sayı (Sf:1-29) ss. 1-29.

Goethe-Institut, Cengizkan Ali, “Türkiye için modern ve planlı bir başkent kurmak: Ankara 1920-1950”, <http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/sta/trindex.htm>, (27.02.2018).

Gözler, Kemal. “6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler: Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Hâline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun mudur?”, **Legal Hukuk Dergisi**, Cilt 11, Sayı 122, Şubat 2013, ss. 37-82.

Karayolları Genel Müdürlüğü, “İl-İlçe Mesafe Sorgulama”,
<http://www.kgm.gov.tr/sayfalar/kgm/sitetr/uzakliklar/ililcelerarasimesafe.aspx>,
(21.03/2018).

Kara, Mustafa. “Türkiye’de Merkezileşme-Yerelleşme Tartışmaları ve Hizmet Sunumunda Ölçek Sorunu”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, 2016, Cilt: 14, Sayı: 27, ss. 249-276.

Koyuncu, Emre ve Tunga Koroğlu. **Büyükşehirler Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme**, tepav.com.tr, Kasım 2012,

Oktay, Tarkan. “6360 Sayılı Kanuna Dayalı Büyükşehir Belediye Reformunu Anlama Ve Anlamlandırma”, **Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (ISMUS)**, I/1 (2016), ss. 71-131.

Özer, M. Akif. “Yerel Yönetimler Reformunda Reform:6360 Sayılı Kanun’un Düşündürdükleri”, **Yerel Politikalar Dergisi**, Yıl:1, Sayı:3, 2013, ss 97-126.

TBMM, “T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü-Genel Gerekeç”, <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0690.pdf>, (20.02.2018).

T.C. İçişleri Bakanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, **2014 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu**, Ankara, 2015, s 13.

T.C. Ankara Valiliği, “Ekonomik Durum”, 2016,
<http://www.ankara.gov.tr/ekonomik-durum>, (03.03.2018).

T.C. Ankara Valiliği, “Eğitim”, 2016, <http://www.ankara.gov.tr/egitim>, (03.03.2018).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, “2016-2017 yılı Eğitim İstatistikleri”,
<http://ankara.meb.gov.tr/www/egitim-istatistikleri/icerik/24>, (05.03.2018).

Toksöz, Fikret, **İyi Yönetişim El Kitabı**, Tesev Yayınları, 2008.

Toksöz, F.; Özgür, A. E. & Koç, L. “**Küreselleşme ve Yerelleşme Bağlamında Yerel Yönetimler: Türkiye Örneği**”, (Ed.: Nihat Falay, Ahmet Kesik, Murat Çak, Mehmet Karakaş) içinde Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Geleceği, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2010, s. 76’dan aktaran Belli Aziz, Aydın Abdullah, “6360 Sayılı Kanun ve Yerelde Merkezileşme”, **International Journal of Social Science**, Sayı: 55, 2017, ss. 401-413

Topçu, Dilek. **Türkiye’de Yeni Büyükşehir Belediye Sistemi**, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yerel Yönetimler Anabilim Dalı, Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı, İstanbul, 2015.

TÜİK, İstatistiki Göstergeler, “Köy, Mahalle, Belediye Nüfusları ve Sayıları, Ankara İli ve İlçelerinin Nüfusu, Ankara İli Nüfus Artış Hızı”,
<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, (15.03.2018).

Ulusoy, Ahmet ve Tekin Akdemir. **Mahalli İdareler**, Seçkin Yayıncılık, 7. Baskı, Ankara, 2012.

Zengin, Gökhan. “Her Yer Büyükşehir, Her Hizmet Etkin ve Verimli! 6360 Sayılı Kanun’a Yönelik Eleştirel Bir Yaklaşım”, **8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 37. Kolokiyumu Kent Yönetimi ve Planlama TMMOB, Biliriler Kitabı 1**, Trakya Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, Edirne, s 471.

Zengin, Ozan. “Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi” **Ankara Barosu Dergisi**, 2014/2, ss. 93-116.